

«Реклама». Цю гру можна проводити індивідуально з учнями, у парах чи групах. За мінімум часу потрібно дати максимум інформації про запропонований об'єкт.

«Цифровий диктант». Використовується під час усного опитування. На дошці написані слова під певними цифрами. Кожен з учнів має набір карток з цифрами 1, 2, 3. Учитель зачитує певні твердження (характеристики), а учні піднімають цифри, які відповідають характеристиці. Правильна відповідь – 1 бал [9].

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданова О. Методологічні основи роботи вчителя біології// Біологія, 2010 - № 30 (394), жовтень, с.16-18.
2. Бондар Н./ Використання нестандартних форм і методів навчання на уроках біології// Біологія і хімія в школі. Біологія, 2008, № 3. – С. 33-37.
3. Волкова Н.П./ Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2003. – 527 с.
4. Воробйова С. Дидактична гра в процесі навчання / С. Воробйова // Рідна школа. – 2002. – №10. – С.46-48.
5. Галузяк В.М., Сметанський М.І./ Педагогіка. – Вінниця: РВВ ВАТ «Вінницька обласна друкарня», 2001. – 200 с.
6. Гліженко Р./ Дидактична гра на уроці біології// Біологія і хімія в школі. – 2002.– № 5. – С.18-19.
7. Гуцкалюк Л., Вербицька З./ Ігрові технології навчання на уроках біології. – Тернопіль-Харків: Видавництво «Ранок», 2009. – 128 с.
8. Долбенко Т. Активізація пізнавальної діяльності підлітків: ігрові технології / Т. Долбенко // Рідна школа. – 2004. – № 10. – С 36-39.
9. Дон О. Дидактичні ігри / О. Дон // Шкільний світ. 2001. – №35 – вересень. – С.5-7.
10. Жорник О. Формування пізнавальної активності учнів у процесі спільної ігрової діяльності / О. Жорник // Рідна школа. – 2000. – №2. – С.26-28.
11. Жук Г.І. / Активні форми і методи навчання біології. // Біологія, 2004. – № 19-21 (липень). – С.9-14.

Гринюк Оксана Сергіївна,

*науковий співробітник
відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

Педенко Валентина Павлівна,

*молодший науковий співробітник
відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

ЕКОЛОГІЧНА ГРАМОТНІСТЬ І ОБДАРОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПОТЕНЦІАЛ УСПІХУ ДЕРЖАВИ

The publication reveals the role of environmental literacy and individual giftedness as the potential for success of the state, and also indicates the forms and methods of teacher's work that contribute to the development of the abilities and talents of each individual.

Keywords: environmental literacy, gifted personality, environmental competence, forms and methods of work.

Економічні та соціальні перетворення в Україні зумовили необхідність реформування всіх ланок системи освіти. Перед сучасною школою постало завдання максимального

розкриття і розвитку потенціалу кожної особистості, формування людини як суб'єкта соціального та професійного життя, підготовки її до самовдосконалення, самовизначення та самореалізації. Нова українська школа повинна забезпечувати всебічний розвиток індивідуальності людини як особистості та найвищої цінності суспільства на основі виявлення її задатків, здібностей, обдарованості і талантів.

Для України створення системи розвитку обдарованої особистості є необхідною умовою досягнення успіху на шляху розбудови незалежної держави. Сьогодні і сама доля України певною мірою залежить від того, як ефективно будуть використані інтелектуальні, творчі можливості її народу, кожного громадянина. Ось чому великого значення набуває науково-педагогічне розв'язання проблеми виявлення та розвитку творчих здібностей підростаючого покоління, дослідження теоретичних основ ефективної державної системи підтримки талановитої молоді.

Ще одним домінуючим напрямком Нової української школи в світлі освітніх реформ є формування екологічної грамотності учнів, що проявляється в екологічній компетентності та розумінні оточуючого світу і себе, і є обов'язковою умовою економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку суспільства. Адже молодь вступає у життя в епоху не тільки бурхливого розвитку науки і техніки, а й негативних наслідків науково-технічної революції та демографічного вибуху [1]. Тому екологічна грамотність є одним із напрямів виховної роботи, що сприяє громадському усвідомленню екологічних проблем сучасності, їх наслідків, шляхів вирішення та запобігання виникненню нових.

Екологічна освіта є творчим процесом, пов'язаним з розвитком, самоутвердженням і самовираженням обдарованої особистості. Проблему підвищення екологічної грамотності, творчої діяльності учнів та підготовки їх до самостійного здобуття знань не можна повністю розв'язати без установлення цілісної природничо-наукової картини світу, що являє собою систему знань, яка досягається в процесі інтеграції змісту природничо-математичних та літературознавчих предметів на основі загальних закономірностей природи, екології, розвитку літературного процесу [5, с. 10].

Від успішності здійснення екологічної освіти, формування нового екологічного мислення, екологічної культури сучасної молоді великою мірою залежить майбутній стан природного середовища нашої країни. Важливо виховати особистість, здатну бачити, відчувати і передбачати стан довкілля, вміти зберегти і відновити його, розуміти місце людини в ньому. Формування екологічної компетентності має бути безперервним процесом, що охоплює всі вікові, соціальні та професійні групи населення. Проте її центральною ланкою є школа, оскільки формування особистості найінтенсивніше відбувається саме за період шкільних років.

Сучасне життя світової цивілізації характеризується надзвичайно швидкими темпами розвитку і за таких умов успіху досягають ті держави, які мають висококваліфіковані кадри у високотехнологічних галузях виробництва. Тому, виявлення обдарованих дітей і подальший розвиток їх здібностей та обдарувань є однією з умов максимального розкриття і розвитку потенціалу кожної особистості, формування молодої людини як суб'єкта соціального та професійного життя, підготовки її до самовдосконалення, самовизначення та самореалізації. Чим раніше починається розвиток здібностей і талантів, тим більше шансів на їх оптимальний розвиток, саме тому так важливо батькам і вчителям виявити обдарованість дітей на ранньому етапі.

Але виявлення обдарованих і талановитих дітей – тривалий процес. К. Ушинський стверджував, що «Учень – це не посудина, яку треба наповнити, а факел, який треба запалити».

Обдарована дитина – дитина, яка вирізняється яскравими, очевидними, інколи визначними досягненнями або має внутрішні задатки для таких досягнень у певному виді діяльності [2].

Здебільшого найважливішими характеристиками обдарованих дітей вважають: 1) надзвичайно ранній вияв високої пізнавальної активності й допитливості; 2) швидкість і точність виконання розумових операцій, що зумовлене стійкістю уваги та оперативною пам'яттю; 3) сформованість навичок логічного мислення; 4) багатство активного словника; 5) швидкість і оригінальність вербальних (словесних) асоціацій; 6) дослідницька творча активність, яка полягає у виявленні нового під час формулювання і розв'язання проблем; 7) уміння знайти оригінальні рішення; 8) здатність до прогнозування; 9) розвиток логічного мислення й уяви; 10) володіння основними компонентами уміння вчитися [3].

Слід зазначити, що поведінка дитини, яку вважають обдарованою, не обов'язково повинна відповідати всім вищезазначеним характеристикам, але наявність навіть однієї з цих ознак повинна привернути увагу вчителів і мотивувати їх на аналіз кожної такої особистості. Тому важливо встановити рівень здібностей та їх різноманітність, але не менш важливо вміти правильно здійснювати їхній розвиток.

В обдарованих дітей чітко виявляється потреба в дослідницькій і пошуковій активності – це одна з умов, що дозволяє учневі зануритися в творчий процес навчання і виховує в ньому жагу до знань, прагнення до відкриттів, активної розумової праці та самопізнання. У навчальному процесі розвиток обдарованої дитини слід розглядати як розвиток її внутрішнього діяльнісного потенціалу, здатності бути автором, активним творцем свого життя, вміти ставити мету, шукати способи її досягнення, бути здатним вільно обирати і відповідати за нього, максимально використовувати свої здібності.

Саме тому методи і форми роботи вчителя повинні сприяти розв'язанню поставлених завдань. Серед методів роботи найчастіше застосовуються: дослідницький, частково-пошуковий, проблемний та проектний. А серед ефективних форм роботи з обдарованими учнями слід зазначити наступні: предметні олімпіади; творчі конкурси і вікторини; словесні ігри і забави; проекти з різної тематики; інтелектуальні марафони; рольові ігри; індивідуальні творчі завдання; інтелектуальні ігри: «КВК» «Ерудит» «Найрозумніший»; ребуси, кросворди, головоломки.

Для того, щоб розвивати творчі здібності обдарованих дітей учителю необхідно формувати та підкреслювати їх інтерес до нового, підхоплювати думки учнів і оцінювати їх одразу, наголошуючи на їх оригінальності. Слід навчати дітей систематично робити самооцінку кожної думки і ніколи не відкидати її. На уроках завжди потрібно культивувати творчу атмосферу, щоб учні знали, що творчі пропозиції і думки клас визнає, приймає та використовує, а також слід учить дітей цінувати та поважати власні та чужі думки. Учителю потрібно створювати проблемні ситуації, що вимагають альтернативи, прогнозування, уяви та розвивати критичне сприйняття дійсності. Постійно необхідно стимулювати і підтримувати ініціативу учнів та їх самостійність, пропонувати проекти, що можуть захоплювати дітей та в майбутньому стати темою їх дослідження. Слід зазначити, що однією із найбільш значимих і дієвих організацій для розкриття обдарованості дітей є Мала академія наук України. Це освітня система, яка реалізує державну політику щодо роботи з обдарованими дітьми, залучає їх до науково-дослідницької діяльності, успішно створює та впроваджує ефективну систему пошуку й відбору, навчання, розвитку й підтримки обдарованих дітей України.

Отже, потенціалом успіху нашої держави є виховання обдарованої і екологічно грамотної сучасної молоді. Це насамперед пов'язано з потребою суспільства в неординарних творчих особистостях, що нестандартно сприймають навколишній світ, але в той же час розуміють

важливість охорони природи та діють з міркувань бережливого і раціонального використання природних ресурсів, разом з тим надзвичайно діяльних, енергійних, працездатних, які можуть досягати в обраній ними сфері діяльності високих результатів.

Політика підтримки обдарованих дітей та молоді є виправданою з економічної точки зору та надзвичайно важливою в умовах зростання ролі наукових знань та запиту на сучасну національну культуру. Обдаровані люди – ресурс економічного та гуманітарного розвитку суспільства у ХХІ столітті. Цей ресурс можна плекати і примножувати, а можна й втратити через незадовільні умови соціалізації й творчого розвитку, а також через наявність великої диспропорції між національними та закордонними умовами, на користь останніх. Одним з шляхів примноження обдарованого потенціалу країни є заохочення обдарованих людей з інших країн робити вибір на користь проживання і діяльності у власній країні. Для реалізації такого шляху необхідно мати кращі умови для діяльності та усвідомлення необхідності залучення чим раз більшої кількості найталановитіших кадрів/діячів. Цим шляхом ідуть розвинені, успішні в економічному сенсі суспільства [4, с. 153].

ЛІТЕРАТУРА

1. Голуб Г.М. Пректні технології у формуванні екологічної грамотності учнів. URL: <https://golubteacher.pp.ua/osobistij-kabinet/prektni-tehnologiyi-u-formuvanni-ekologichnoyi-gramotnosti-uchniv-2.html> (дата звернення: 25.03.2021).
2. Обдаровані діти. URL: <https://goruo.konstantinovka.org/napdi/child/> (дата звернення: 26.03.2021).
3. Обдарована дитина – хто вона? URL: http://bzosh3.at.ua/publ/batkam/dokumenti_batkam/obdarovana_ditina_khto_vona/7-1-0-24 (дата звернення: 26.03.2021).
4. Обдарована молодь України: оцінка сучасного стану та поширення перспективного досвіду роботи з обдарованою молоддю в регіонах України / Терепищій С.О., Антонова О.С., Науменко Р.А. та ін. Київ: ВМГО «Союз обдарованої молоді», 2008. 156 с. URL: https://web.archive.org/web/20101009101911/http://som.org.ua/files/som_obdarovana_molod.pdf (дата звернення: 26.03.2021).
5. Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. пр. Всеукраїнського круглого столу «Інтеграція змісту освіти в профільній школі», 17 квітня 2019 р., Полтава / [головн. ред. В. Р. Ільченко]. Вип. 11. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2019. 184с. URL: http://poippo.pl.ua/images/FILES/nml/drukov_produk_POIPPOPDF/2019/zbirnyk_nauk_prat_s_tech_integ_zm_osv_Vyp11_2019.pdf (дата звернення: 25.03.2021).

Єні Олександр Сергійович,

практичний психолог

Спеціалізованої загальноосвітньої школи № 1

імені О. В. Суворова I–III ступенів

з поглибленим вивченням англійської мови

м. Ізмаїл Одеської області

ОКРЕМИЙ ІСТОРИЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ФЕНОМЕНА

Дружба народів - не просто слова.

Дружба народів - це правда жива,

Колос на ниві і діти щасливі,

Сила людська в весняному розливі.

Дружба народів – це злагода й мир,